

det for at få Oplysninger. Det kirkelige Raad er sammensat af Embedsmænd, der have at give Ministeriet de Oplysninger, som det ønsker. Forholdet er jo det, at Kultusministeriet efter den Maade, hvorpaa det i Reglen har været besat, ikke kunde antages at have særlige Forudsætninger med Hensyn til Kirkens Forhold. Naar Kultusministeriet derfor ønsker Oplysninger eller Vejledning, var det nødt til at henvende sig til de enkelte Biskopper og forlange deres skriftlige Betænkning. Dette skete mangfoldige Gange, og man kan vel sige, at denne Fremgangsmaade har Ministeriet som Regel fulgt i alle kirkelige Spørgsmaal. Nu derimod har Ministeriet Adgang til at forhandle med Biskopperne i Forening og med en juridisk og en teologisk Professor. Jeg tør maaske tilføje, at naar vi gaa nogle Aarhundreder tilbage i Historien, ser man, at det kirkelige Raad kun er en Fornyse af det, som fandt Sted straks efter Reformationen og i lang Tid derefter. Landets Biskopper i Forening med de teologiske Professorer udgjorde et kirkeligt Raad, til hvilket Regeringen henvendte sig for at få Oplysninger. Men som sagt, det kirkelige Raad maa ikke betragtes og betragter ikke sig selv som en Erstatning for en Kirkeforfatning. Det er saare langt fra. Det var fuldt ud, at det ikke har nogen som helst Myndighed, og fastholder altid dette. Det kirkelige Raad kunde, om jeg saa maa sige, kaldes en stedsvarende Kommission, som er nedsat til at tage de Spørgsmaal under Overvejelse, som Regeringen forelægger for det, og til altsaa at raadgive og vejlede Ministeriet i den Slags Ting, hvor Ministeriet behøver dets Vejledning. Det maa nu ikke forstås, som om Ministeriet altid gaar efter dets Beslutninger. Det er sket mere end én Gang i de Aar, jeg har været Medlem af det kirkelige Raad, at Regeringen har erklæret ikke at kunne følge det. Men naar man ser, hvorledes det har virket i disse Aar, tror jeg dog, at det højtærede Medlem og ærede Medlemmer i dette Ting, som have fulgt denne Sag og haft Interesse for den, ville indrømme, at i de Aar, der ere gaaede, siden det kirkelige Raad er kommet, er der sket Forandringer og Forbedringer, om end smaa, saa dog adskillige, og det Forbedringer, som ingenlunde ere gaaede i reaktionær Retning, men tværtimod i frisktad. For det første har det kirkelige Raad gjort et betydeligt Arbejde paa forskellige Omraader. Der er i disse Aar udført en Del Arbejde af den Slags, som kræver den

største Omhyggelighed, Forsigtighed og Nøjagtighed, som medfører, at man kan sidde timevis og dvæle ved et enkelt Ord. Jeg sigter til, at vort Ritual i vor Alterbog er saa godt som fuldstændig omdannet. Det er sket gennem aarelange Forhandlinger, og det er saaledes, at ikke blot arbejder det kirkelige Raad flittigt, naar det er samlet — jeg har selv været Medlem baade af Rigsdagen og det kirkelige Raad, saa jeg har Lov til at have en Mening om, hvorvidt der bliver arbejdet flittigt i det kirkelige Raad eller ej — men desuden har der i den Tid, det ikke var samlet, været nedsat Udvalg. Jeg kan f. Eks. oplyse, at afdøde Biskop Fog og jeg have arbejdet en Aften om Ugen tre Aar i Træk, saa længe Rigsdagen var samlet, paa et enkelt lille Spørgsmaal. Men foruden dette, at der saaledes paa det rent kirkelige Omraade er sket Forandringer, som ikke kunde udføres, uden at man, naar man ikke havde haft det kirkelige Raad, havde nedsat Kommissioner til at gøre det, er der efter det kirkelige Raads Indstilling sket forskellige Smaaforandringer, som ogsaa have deres Betydning. Jeg skal her nævne som noget, det højtærede Medlem for Ringkøbing Amts 1ste Valgkreds dog vistnok ikke er utilfreds med, at der er taget den Bestemmelse, at medens der tidligere ikke kunde holdes Altergang, selv af Sognepræsten paa en Hverdag, uden at han tillige holdt Gudstjeneste med det samme, er dette nu forandret, og ikke blot er det forandret, men der er givet Sognebaandsløserne og den Præst, til hvilken de have valgt at løse Sognebaand, Ret til at bruge Kirken paa Hverdage, naar han ønsker at holde Altergang, med samme Ret, som om det var deres egen Kirke. Dette er sket, kan jeg tilføje, efter det kirkelige Raads Indstilling. Jeg maa maaske med det samme nævne, at naar det højtærede Medlem spurgte mig, om jeg var villig til at stille Sognekirkerne fuldt ud til Valgmenighedernes Raadighed, saa at disse ikke behøve at bygge deres egen Kirke, saa er det et Spørgsmaal, som jeg skal tilstaa ikke kommer mig uforberedt, da jeg har haft rig Lejlighed til at overveje det. Maa jeg derom kun sige: Ja, hvis Menneskene vare saa gode, som de burde være, var det noget, som man godt kunde gøre, men nu er dette en Gang ikke Tilfældet, og Præster og Menighedsmedlemmer ere ogsaa Mennesker, som have menneskelige Fejl. Jeg tror derfor, at hvis man gik saa vidt, vilde man derved fremkalde uheldige Rivninger og Konflikter, og jeg maa tilstaa, at